

дотримання вимог Конституції і законів України у діяльності органів сектору безпеки і оборони, недопущення їх використання для узурпації влади, порушення прав і свобод людини і громадянина.

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Козюбра І. І. Загальна теорія права: підручник. К. : Ваіте, 2016. 392 с.
3. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
4. Слинко Д. В. Юридичний процес: історія, теорія, практика: монографія. Харків : Вид-во «НТМТ», 2017. 415 с.
5. Тищенко С. О. Поняття, види та принципи правотворчості. *Теорія держави та права*: підручник (3-є вид., перероб. і доп.). Дніпро : ДДУВС, Ліра ЛТД, 2017. С. 192-197.

Ольга ЧЕПІК-ТРЕГУБЕНКО

доцент кафедри теорії держави та права
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук
<https://orcid.org/0000-0001-5499-5793>

**ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ БЕЗПЕКИ
В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ**

Повоєнна відбудова України, зокрема, трансформація її економічної системи, що виступає фундаментом для ефективного функціонування інших систем держави та суспільства, є взаємозалежною із розвитком такої складової держави, як правова безпека. Цілісність та ефективність правової безпеки своєю чергою зумовлюється якісною правотворчою діяльністю у державі.

Правова безпека в Україні як комплексне явище виступала предметом дослідження науковців, серед яких: П. Богущкий, О. Корещкий, І. Корж, А. Лобода, С. Петков, В. Пилипчук, О. Явний та ін. [1; 3; 5; 7]. У 2024 р. І. Коржем підготовлено фундаментальне монографічне дослідження на тему «Правова безпека як критерій стану правового життя» [2], присвячене концептуальним теоретичним та практичним підходам до розуміння змісту й особливостей правового інституту, яким є правова безпека. У монографії вченим розкрито зміст правового життя, що зумовлене феноменом чинного права, обґрунтовано значення правових актів тощо. Такі праці сьогодні є практично необхідними для розвитку України як демократичної, правової, суверенної держави, а дослідження правової безпеки як правового інституту має посісти належне місце серед наукових здобутків українських дослідників.

І. Корж наголосив, що «виразником належного стану функціонування правових актів та їх застосування у державі є відповідний критерій, що можна назвати як «правова небезпека» для держави, суспільства чи людини і громадянина, оскільки він є протилежним, своєрідним антонімом іншому критерію – «правова безпека», який є станом належного забезпечення громадянами за допомоги правових норм своїх життєво важливих прав та інтересів» [2, с. 9]. Правова безпека передбачає впровадження принципу верховенства права до соціальних комунікацій і правової реальності. Власне йдеться про реалізацію ідеї права у національній правовій системі, що організаційно й інституційно має забезпечити належний стан правової безпеки. Верховенство права є метою для всіх соціальних акторів – людини, суспільства й держави, навіть за умов, коли держава повільно та непослідовно ставиться до впровадження правопорядку [6; 9]. Забезпечення правової безпеки повністю корелюється з проблематикою прийнятності та захисту загальнолюдських цінностей, забезпечення прав і свободи людини громадянина. Зазначені напрями можливо забезпечити через якісну та взаємоузгоджену систему нормативно-правових актів.

І. Корж, П. Богущкий, В. Пилипчук стверджують, що «правова безпека є феноменом, який поєднує ідеальні ознаки права у правовій реальності з діяльністю щодо забезпечення захисту цілісності національної правової системи від реальних і потенційних викликів та загроз, що суттєво загострюються в умовах глобальних трансформацій, зміни світового правопорядку та

набувають особливої актуальності для України, правова система якої перебуває у перехідному стані». Також вчені вважають, що «сутність правової безпеки виявляється у взаємодії ідеального й реального вимірів права – правової певності, як невід’ємного елемента ідеї права, утверджуючи стабільність, надійність і визначеність права, принципи справедливості, свободи та рівності, які не можуть реалізуватись у правовій реальності без забезпечення правопевності, що є основою правової безпеки» [3, с. 30].

Основним елементом правових якісних модернізацій на сучасному етапі є забезпечення функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування на засадах принципу верховенства права. Високий рівень його інтеграції у діяльність держави впливає на забезпечення справедливого правосуддя, попередження та подолання корупції тощо, що у цілому в результаті має прямий вплив на якість гарантування прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина [8, с. 121]. Перераховані вище та інші чинники свідчать про стан визнання та впровадження загальноцивілізаційних ідеалів, дотримання у державі демократичних стандартів. Однак забезпечення вказаних напрямів суттєво ускладнено в умовах правового режиму воєнного стану.

Зокрема, С. Петков, О. Явний, О. Корецький вважають, що «практика забезпечення правової безпеки залишається малоефективною, оскільки діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування у цій сфері значною мірою є неорганізованою, створення нових систем відбувається вкрай повільно та суперечливо. Зокрема, на відміну від державоцентричної правової парадигми, яка панувала у минулому, право все більше набуває людиноцентричного змісту і, відповідно, не враховує того факту, що проблема забезпечення правової безпеки перетворюється на реальність» [7, с. 8002]. Унаслідок порушень і деформацій ідеологічної, організаційної й інституційної складових національної правової системи, що піддаються постійному впливу нормативних та інституційних чинників у процесі правової конвергенції й акультурації, система правової безпеки України потребує ефективної діяльності щодо протидії достатньо високому рівню правового нігілізму, реальним і потенційним, зовнішнім і внутрішнім загрозам національним інтересам, національній та правовій безпеці [3, с. 30].

В. Косович справедливо наголошує, що «розвиток сучасної української правової системи за складних політичних і соціально-економічних обставин загострює необхідність забезпечити досконалість її джерельної бази. У цій системі серед джерел права за значущістю для правового регулювання суспільних відносин перше місце посідає нормативно-правовий акт» [4, с. 1]. Починаючи з 1991 р., в Україні завжди актуальним було питання про прийняття закону, який би комплексно регулював правотворчу діяльність. Було запропоновано низку законопроектів у відповідній сфері, частина з яких розглядалася парламентом.

Важливим кроком законодавчої влади в Україні стало прийняття 24 серпня 2023 р. Закону України «Про правотворчу діяльність» (далі – Закон), адже зазначеним нормативно-правовим актом врегульовано питання щодо єдиних правил планування, розробки проекту нормативно-правового акта, прийняття та проведення правового моніторингу та інші важливі аспекти правотворчої діяльності. Наразі зауважимо, що як у період розгляду парламентом законопроекту, так і після прийняття Закону серед широкої правничої спільноти неодноразово висловлювалися зауваження щодо його положень, зокрема, відносно доцільності включення до Закону принципу ресурсної забезпеченості (ст. 3 п. 8 Закону) та ін. Незважаючи на критику, державою у взаємодії із громадянським суспільством все ж утворено основу у вищезгаданому напрямі, однак подальше формування правової безпеки, особливо у повоєнний період буде неможливим без внесення відповідних змін та доповнень до чинного законодавства.

Таким чином, одним із пріоритетних загальнонаціональних завдань для сучасного українського суспільства є комплексне забезпечення правової безпеки Української держави як в умовах воєнного стану, так і в повоєнний період. Вагомою складовою становлення сучасної правової безпеки України є першочергово якісна правотворча діяльність, що вимагає розвитку національної правничої спільноти, підвищення рівня правової освіти та правової культури усього суспільства та окремих виокремлених груп, а також низка інших заходів, кожен з яких потребує окремої уваги науковців.

1. Корж І. Ф. Концептуальні засади правової безпеки. *Інформація і право*. 2020. № 1. С. 55-65.

2. Корж І. Ф. Правова безпека як критерій стану правового життя: монографія. К. : Вид-во Політія, 2024. 408 с.

3. Корж І. Ф., Богущкий П. П., Пилипчук В. Г. Правова безпека України: поняття і зміст. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. № 4(30). С. 15-35.

4. Косович В. М. Загальнотеоретичні аспекти удосконалення нормативно-правових актів України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2015. 38 с.
5. Лобода А. М. Правова безпека особи в сучасній українській державі (теоретико-правове дослідження): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2013. 198 с.
6. Венгер В., Засць А., Зверев Є. та ін. Мірило верховенства права (правовладдя) національного рівня: практика України. Київ, 2020. 144 с.
7. Петков С., Явний О., Корецький О. Право і правова безпека в сучасних українських реаліях. *Path of Science*. 2024. № 1(10). С. 8001-8007.
8. Чепік-Трегубенко О. С. Принцип верховенства права: доктрина та судова практика. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 3(118). С. 121-127.
9. Leheza, Ye., Nalyvaiko, L., Sachko, O., Shcherbyna, V., & Chepik-Trehubenko, O. (2022). Principles of law: Methodological approaches to understanding in the context of modern globalization transformations. *Ius Humani. Law Journal*, 11(2), 55-79.

Марина ВОЙТЮК

викладач кафедри теорії та історії
держави та права, конституційного
права та прав людини
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

<https://orcid.org/0009-0000-5244-2909>

ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ У СПІВВІДНОШЕННІ КАТЕГОРІЇ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВНОГО ОРГАНУ

Під час підготовки тез доповіді авторка визначила за мету з'ясувати співвідношення функцій держави із категорією функцій державного органу.

З огляду на значну кількість наукових праць, у яких розкривається зміст та класифікація вищезгаданих категорій, проблема з'ясування співвідношення функцій держави та функцій державного органу, функцій органів місцевого самоврядування в науковій юридичній літературі не має однозначного вирішення.

Категорію функцій держави авторка пропонує розглядати як напрями діяльності держави, що виражають сутність та соціальне призначення держави, через які формуються її цілі, її завдання, трансформація яких на конкретному історичному етапі розвитку держави відбувається під впливом соціально-економічних, політичних, культурних та інших чинників [1, с. 69]. Реалізація функцій держави покладається на відповідні органи у системі органів державної влади.

Зокрема, під категорію функцій державного органу розуміємо основні напрями діяльності конкретного органу з вирішення завдань, покладених на нього чинним законодавством.

Водночас такий підхід не дає достатньо повної відповіді на питання, що складає предмет розгляду. Відмінність між цими категоріями вбачаємо у такому: функції держави відображено в Конституції України та поточному законодавстві, проте немає єдиного законодавчого акту, що надає визначення функцій держави. Водночас, визначення функцій державного органу відображено в конкретних законах.

Зокрема, у Законі України «Про Збройні Сили України» в статті 1 визначено що Збройні Сили України – це військове формування, на яке відповідно до Конституції України покладаються оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності [2].

Законом «Про Службу безпеки України» цей державний орган охарактеризовано як орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку України [3].

Визначення функцій державного органу зустрічаємо в Законі України «Про Національну гвардію України». Згідно даного закону Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями..., призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і